No. 31. Donderdag 1 Augustus 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

VERZOEK.

Mogen wij den heer W. v. D. G. te Rotterdam, schrijver van het ingezonden stuk: „Belangstelling in, en bekendheid met onze Koloniën", voorkomende in het „Koloniaal Weekblad" No. 21, van den 23sten Mei j. l. beleefd verzoeken zijn volledig adres te willen opgeven aan de Redactie-Commissie van „Het Koloniaal Weekblad", 7 Heerengracht, Den Haag, daar wij een schrijven, dat wij voor hem ontvingen, dan aan zijn adres kunnen opzenden.

RED.-COMM.

Brief uit Tandjong Balei.

(Particuliere correspondentie).

Om te beginnen, zal ik u een korte schets geven van alles, wat mij in Ned.-Indië is wedervaren.

Als jong ambtenaar B. B. in 1914 naar Indië gaande, werd ik eerst ruim 1½ jaar, als administratief-ambtenaar en als assistent-controleur vooral, eerst hier, dan daar geplaatst, dan diende hier weer een opengevallen plaats te worden waargenomen, dan weer elders. Eindelijk kwam ik op de hoofdplaats van het gewest Tapanoeli als Controleur doch nam gedurende een 8 maanden, behalve de eigen onderafdeeling Sibolga, ook waar, van uit Sibolga, de onderafdeeling Baroes, dit laatste tot en met 25 Januari 1917. Op nieuwjaarsdag 1917 kwam 't telegram van den opstand in het Boven-Baroesche. Eenige dagen te voren had ik het bestuur over Baroes juist overgegeven aan een collega, zoodat mij alleen Sibolga restte, doch daar ik nogal bekend was met het Bataksche volk, mij bovendien op de Bataksche taal had toegelegd, achtte de Resident mij den aangewezen persoon en ging ik, om zoo spoedig mogelijk te kunnen reizen, met een motorbootje van de H.P.M., waarin een brigade gewapende Politie, een Europeesch detachements-commandant en mijn eigen persoon, over de op dat oogenblik tamelijk onstuimige zee van Sibolga naar Baroes. Daar werd een uurtje halt gehouden en 's middags zes uur, werd doorgemarcheerd naar Boven-Baroes, alwaar wij na onderweg een uur of vijf geslapen te hebben, den volgenden dag ongeveer 11 uur voeling kregen met de van Taroetoeng gezonden militairen, onder luitenant Oosthout. Doch, wij hadden onzen marsch zoo geforceerd mogelijk gemaakt en ik geloof niet, dat wie ook dezen afstand vlugger zou hebben kunnen afgelegd, toch kwamen wij te laat. Muller — de berichten heeft u ongetwijfeld gelezen — Muller, een oude kennis van mij, gezaghebber van de Hoogvlakte van Toba, was vermoord. Een Batakker bracht mij een brief van kapitein Meyroos, die, den vorigen dag per auto vertrokken zijnde, de reis vlugger had kunnen doen, en die erin geslaagd was het lijk van onzen Muller voor verdere verminking te bewaren. Kapitein Meyroos wist, Muller volgend, diens lijk te bemachtigen en wist daarna, wijkende voor den aanval der muitelingen, het lijk mee te voeren op zijn terugtocht. Een 5 à 6 uren na Muller's moord stonden luitenant Oosthout en ik op het terrein, waar Muller gevallen was en vonden wij de weggeworpen revolver van Muller en eenige lijken van verzetslieden. Dienzelfden dag nog tastten wij den vijand aan, doch niet afdoende, daar de omtrekkende beweging van luitenant Oosthout mislukte, zoodat ik met mijn brigade, de verzetslieden aantastend, hen niet in de armen dreef van luitenant Oosthout, doch zooals later bleek, hen kapitein Polack tegemoet joeg. Enfin, de verdere finesses dezer geschiedenis moest ik reeds zoo dikwijls officieël en officieus mededeelen, rapporteeren, etc. dat u mij dezen keer wel van een herhaling wilt ontslaan, genoeg zij het, dat we tien volle dagen en nachten de Perhoedamdammers achterna zaten.

Nadat de eerste slachtoffers van de zijde van de Perhoedamdammers gevallen waren, was hun vertrouwen op de beroemde onkwetsbaarheid geschokt, zoodat van verder verzet eigenlijk geen sprake meer was. In het Boven-Baroesche meenden de Perhoedamdammers, dat ze na zekere formaliteiten te hebben verricht en een bepaald toebereiden drank te hebben gedronken, onder het uitroepen der steeds te herhalen kreet...... Bir, bir, bèr, bèr, bir, bir...... onkwetsbaar waren. 't Had werkelijk veel van een troep krankzinnigen. Meer naar de Hoogvlakte had men een andere „diki", indien ik dat woord hier even gebruiken mag, daar was het „hah Malah", etc. Deze laatste roep deed velen komen op het idee, dat de Perhoedamdambeweging een uiting zou zijn van propageerend Mohammedanisme onder de Christen-Bataks (men weet, dat om de Christen-Bataks altijd door de regeering een zekere muur werd geplaatst, welke hen tegen Mohamedaanschen invloed moest beschermen). Verschillende buitenstaanders gingen aan het uitleggen wat de Perhoedamdambeweging was; personen, die plaatselijk echter meer dan goed bekend zijn, weten het nog niet geheel; vast staat, dat de Perhoedamdam-beweging niet in één oorzaak haar ontstaan dankt, doch aan een groote verscheidenheid van omstandigheden. De heer Wijbrandts vertoefde 2 à 3 dagen in Balige en wist, niettegenstaande niet één deskundige terzake werd gehoord en hij geheel onbekend was met den Volksaard der Bataks, van hetgeen hem hier en daar lukraak werd verteld, zijn lezers op een werkelijk prachtige wijze voor te lichten. Dit laatste een staaltje, dat de Indische journalistiek nog veel te leeren heeft. Veel waars werd in het verslag van den heer Wijbrandts verteld, doch het geheel, natuurbeschrijvingen o.a. buiten gesloten, getuigde van een onbekend zijn met toestanden en tekortschieting aan doorzicht.

Maar ook dit was de bedoeling niet van mijn schrijven, ik wilde u een vluchtig overzicht geven, meer niet.

Te Sibolga liet ik voor de vereeniging „Oost en West" een lijst circuleeren om leden te werven, deze lijst voorzien van een kort, toelichtend woord van mij, bereikte iets, zooal niet veel. Ik hoop, dat u in het bezit kwam van de opgave van eenige nieuwe leden, die ik u uit Sibolga toezond. Mijn werkkring gaf mij zooveel te doen, dat ik meer niet kon verrichten.

Eind Augustus vroeg ik, na 3 jaar in Tapanoeli werkzaam te zijn geweest, overplaatsing, wegens gezondheidsredenen; mijn echtgenoote, zoowel als ik, waren zoo langzamerhand in de klauwen gekomen van den Sibolgaanschen malariaduivel. Aan Sibolga worden schatten ten koste gelegd voor assaineering etc., de berichten, die ik zelf onlangs nog van Sibolga mocht ontvangen, zijn echter weinig opwekkend en blijkt het, dat de malaria nog steeds meester is binnen Sibolga s wallen.

Kort en goed, ik werd overgeplaatst naar Riouw en zit thans te Tandjong Balei, de hoofdplaats van de door mij bestuurde afdeeling Karimoen. Een volgenden keer vertel ik u hiervan wellicht meer, interessant is Indië overal, zoo ook hier. De plaats Tandjong Balei is gelukkig gezond, heeft bovendien dagelijksche stoomvaartverbinding met Singapore en een eigen gerieflijk, gewestelijk vaartuig is hier ter beschikking gestationneerd voor dienstreizen van den controleur. En zoo zwartgallig en moedeloos als mijn ambtsvoorganger hier den toestand in Indië inzag, zoo moedig hoop ik het rechte pad te bewandelen.

Indië, en hier kom ik op een geheel ander onderwerp, Indië is op het oogenblik, om het m.i. juist uit te drukken, te groot voor een servet, doch te klein voor een tafellaken. Personen, die 10 jaren geleden Indië verlieten, kennen Indië niet meer, ons Indië verandert met den dag, met het uur. En om de opgaande beweging in juiste banen te brengen, te houden en te leiden, daarvoor is natuurlijk kennis en doorzicht noodig, doch ook in de eerste plaats moed, frissche moed, standvastige, niet door tegenvallers te desillusioneeren moed. De maleische pers roept om alle mogelijke vooruitgang en gelijkstelling doch aan de andere zijde is de Volksraad niet met een al te groot enthousiasme ontvangen. Men nam de gave aan, misschien dankbaar, doch van spontaniteit is geen sprake. De maleische pers en hare voormannen, de goede niet te na gesproken, leiden ons dikwijls op een dwaalspoor en daarom is het gewenscht met kennisneming van alles, wat Inlandsche en Chineesche pers ons brengen, onze maatregelen toch te doen rusten op diep onderzoek en rijp beraad. En dit zeg ik niet om zekere personen weer eens gelegenheid te geven: „zie daar is weer een Hollandsche nikker en neger, die nooit iets kan en durft te regelen en te veranderen", neen, integendeel, waar geregeld en veranderd dient te worden, zal dat moeten geschieden doch...... in deze tijden is het beter een stap iets te laat te nemen, doch dan ook de zekerheid hebbend, dat deze stap op vasten bodem is gezet dan...... een misstap te maken.

Mag ik weer eens een reuzensprong maken? 't Viel mij op, hoe, voor zoover zij daartoe in staat is, de inlandsche bevolking medeleeft in den Europeeschen oorlog. U zult zeggen: geen wonder, waar zij daar meermalen in handelsopzicht bij geïnteresseerd is. Toch niet, persoonlijke belangen en handelsbelangen buitengesloten, men politiekt, ik schrijf U liever niet naar welken kant de sympathie dezer politiekers m.i. gaat, een geheim zal U dat bovendien niet zijn, het werd meermalen geconstateerd.

En nu zij het mij vergund een volgend maal U iets meer te vertellen. Ik liet op de gewestelijke

hoofdplaats Tandjong Balei een lijst circuleeren; de oogst nieuwe leden, hopen we, dat deze nu eens groot mag zijn, zal ik U dan opgeven met, hoop ik, een volgende correspondentie.

Ik trachtte op Sibolga een industrieschool voor meisjes op te richten, werd echter intusschen overgeplaatst, wellicht komt er nog iets van. In de Bataklanden leidt de zending op werkelijke lofwaardige wijze de inlandsche industrie, weefscholen te Pea Radja en Lagoe Boti zijn ware sieraden voor de Rijnsche zending. Doch hier in het Maleische land bij uitnemendheid, valt op gebied van kunstnijverheid nog weinig te oogsten, mijn belofte aan ,,Boeatan'' blijft dus nog steeds...... onvervuld.

Thans tot den volgenden keer, met een groet aan de vaderlanders, die nu zoo, gevolg van den oorlog, van alles en alles te lijden hebben.

Ontvangt U mijn oprechte verzekering, dat het leven en streven van ,,Oost en West mij immer ter harte gaat en dat het mijn overtuiging is, dat ,,Oost en West'' in den tegenwoordigen tijd meer dan ooit in het belang van onze koloniën kan werkzaam zijn.

Tandjong Balei, 17 Maart 1918.

Eenvoudig Nationaal Huldebetoon aan Minister Loudon.

Met Minister Loudon gaat het op een scheiden. En zonder daarmede de verdiensten van anderen te willen verkleinen, is het zeker de wensch van duizenden in ons land, mannen en vrouwen, op de een of andere wijze gemeenschappelijk uiting te geven aan hun groote erkentelijkheid. Die uiting moet zijn nationaal, uit alle rangen en standen, want het is de Nederlandsche natie die hem den dank verschuldigd is. En zij moet zijn eenvoudig, zooals dat past bij zijn persoon en bij den heerschenden nood.

Het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond, vertegenwoordigende den Nederlandschen stam, die in zijn geheel betrokken is bij ons aller verplichtingen aan Minister Loudon, heeft gemeend dat het op zijn weg lag zich tot ons volk te wenden, met een beroep op samenwerking in dezen. Het noodigt allen uit, die van gelijke gezindheid zijn, om aan het Hoofdbestuur van het A.N.V. *Wijnstraat 91*, Dordrecht, hun naamkaartje in te zenden, aangevuld op de bedrukte zijde met beroep en woonplaats, en op den blanken kant met de handteekening. De bedoeling is deze handteekeningen te verzamelen in een of meer albums, met opdracht, en deze met een toepasselijk woord, in het bijzijn van de pers, te overhandigen.

Namens het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederl. Verbond.

Dr. H. J. KIEWIET DE JONGE,
Alg. Voorzitter.

ELISABETH BAELDE,
Alg. Ondervoorzitster.

Mr. B. DE GAAY FORTMAN,
Alg. Secr.-Penningm.

Zegt het voort!

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Jan Fuselier en de Militie,

Heel wat pennen zijn er den laatsten tijd in beweging gebracht door de a.s. militie en alles, wat daaraan vast zit. De stroom van artikelen in tijdschriften, dag- en weekbladen was niet bij te houden. Jan Fuselier mocht zich in een tot nu toe ongekende belangstelling verheugen. Geen wonder dat dit den persoon in kwestie, wiens bestaan de Indische bevolking tot nu toe niet scheen te kennen dan alleen in tijden van onrust, eenigszins vreemd voorkomt. Te waardeeren is het, dat ook van minder hooggeplaatsten een duit in 't zakje gedaan wordt.

Zoo troffen we in de *N. Soer Ct.* een ingezonden stuk aan van J. B., gep. serg.-majoor, waaruit we een en ander willen meedeelen, omdat we den toon, die hierin doorklinkt, ook in andere stukken van minderen aantroffen.

J. B. grijpt naar de pen, omdat hij het niet langer kan aanzien, ,,dat velen in couranten over Jan Fuselier schrijven, zijn bestaan thàns eerst erkennen, hem beurtelings beleedigen, dan weer paaien, alleen omdat het mogelijk is, dat binnen afzienbaren tijd een deel van de Indische jongelingschap zich zal moeten opmaken om deel te gaan nemen aan de verdediging van Indië, althans voor eenigen tijd aan de militaire plichten zal worden onderworpen.''

Beleedigd vindt schr. Jan Fuselier, omdat in verschillende artikelen ,,men'' de ouders waarschuwde, het niet zonder protest aan te zien, dat hun zoons in aanraking zouden komen met J. F. en diens omgeving.

Die belangstelling j u i s t n u in het lot van den soldaat moet dezen grieven en zal hij alleen toeschrijven aan het feit, dat de Indische jongens binnenkort zullen moeten deelen in het lot, dat hij zooveel jaren heeft moeten dragen.

Daar schr. in verschillende rangen, zoo te velde als in het garnizoen, op Java en in de Buitenbezittingen, gedurende bijna een kwart-eeuw het leven van den mindere heeft meegeleefd, en zich tot oordeelen bevoegd acht, stelt hij in de eerste plaats de Nederl.-Indische burgerij aansprakelijk, dat Jan Fuselier verdwijnt in de kampong.

Eerst nu de levensomstandigheden van den Indischen militair zoo zijn verworden, dat ze een ernstig gevaar opleveren voor ieder, die daarin wordt verplaatst, eerst nu komt men — zooals blijkt uit een artikel, op uitnoodiging van den Centralen Raad van N. I. Katholieke Bonden geplaatst — tot de erkenning, dat de Indische militair ook een deel uitmaakt van de Indische bevolking.

Toch is dat gevaar denkbeeldig; hij, Jan Fuselier, is evenmin gevaarlijk voor de samenleving als een ander.

Aan hem is slechts te zien, hoe men in hooge militaire kringen de kunst verstaat, ,,van 'n physiek

FEUILLETON.

Uit kleine Garnizoenstadjes. *)

Het snert-duel.

,,Snert'' is, volgens de Vries en te Winkel, erwtensoep met een varkenskluif er in. Zij werkt bij sommige gestellen purgeerend. Ook wel eens anders, zooals dit verhaal kan leeren.

Mevrouw Patent was klaar met haar huishouden; ze had de goedang gedaan, de keukenmeid was aan 't kokerellen, de waschmeid gecontroleerd en de naaister voor de derde maal met ,,even permissie'' geweest. Ze wist, dat ze nu een paar uur vrij zou hebben. Vlug dus gebaad en met de naaimand naar de voorgalerij, waar ze achter de neergelaten krees alles kon zien wat op straat gebeurde en zelf niet gezien werd. Terwijl ze haar naairing aan den vinger schoof, keek ze onwillekeurig naar dien anderen ring, welken ze bijna tien jaar droeg. En meteen dwaalden haar blikken naar het mandje naast haar, waarin tal van reeds lang gemaakte, heel kleine kleertjes lagen, zorgvuldig gestreken en gevouwen, blijkbaar vaak bekeken en...... met een zucht weer opgeborgen.

Zou nu ditmaal het geluk eindelijk komen, waarnaar zij als echte vrouw zoo jaren lang had verlangd, het geluk, dat viermaal heel nabij was geweest, maar de verwachting waarvan steeds op een vreeselijke teleurstelling was uitgeloopen...... als gevolg van haar ,,enfantinen'' lichaamsbouw? Zou het er nu van komen?...... Zij sloot de oogen, droomde haar zoetsten droom, tot de tranen, welke op haar werkelooze hand vielen, haar opschrikten en snel naar den zakdoek deden grijpen......

Wat was dat? Wat moesten die twee...... waarachtig, ze komen hier! En op sprong ze, veegde nog haastig een paar zilte droppels weg en stond bij de half opengeduwde krees, om een paar dames binnen te laten, evenals zij in sarong en kabaai gekleed, alleen veel jonger, beiden kindvrouwtjes nog, pas getrouwd met jongere collega's van haar man. Ze hadden vroeger eens een visite gemaakt en toen op de oudere officiersvrouw geen prettigen indruk gemaakt, wegens haar wuftheid; na dien tijd had men elkaar niet meer ontmoet dan vluchtig op recepties.

Na de gewone plichtplegingen viel de gastvrouw — wie dit niet aangekondigde ochtendbezoek in het geheel niet gelegen kwam — ze hield niet van die soort afleiding — al dadelijk met de deur in huis:

— En wel, dames, waaraan heb ik de eer van Uw bezoek te danken?''

— Ja ziet U ,,mevrouw'', begon de blonde, ,,zooals U weet, voeren de jongelui in het kampement samen menage; nou, U begrijpt hoe dat toegaat! Ze geven veel geld uit en krijgen zoowat niets op tafel. Nu, en ziet U, juist die jongelui zijn bij verschillende gelegenheden zoo verschrikkelijk aardig tegenover ons, getrouwde dames, dat wij meenden, dat we eens iets voor den ,,Gribus'' — ja, mevrouw, zoo noemen ze het huis, waar ze eten — moesten doen. Ik bedoel, of eigenlijk, wij beiden bedoelden dan, dat wij, dames in het kampement, de handen eens ineen moesten slaan om op een avond voor de jongelui een keurig diner bij elkaar te koken, zoodat ze ook eens lekker kunnen eten. Wat dunkt U daarvan?''

Mevrouw Patent stond er voor bekend, dat ze er nooit doekjes om wond, wat anderen wel eens vervelend vonden, en zoo zei ze nu ook ronduit, dat zij van die overmatige beleefdheden der jongelui zoo'n ergen last niet gehad had — ja ik weet het wel, ik ben over de streep, en dan hebben wij dames geen recht meer dan op het strikt verplichte, maar dat neemt niet weg, dat ik graag mee doe om Uw plan te doen slagen. Hebt U er al met andere dames over gesproken?

— Ja, ziet U, we zijn al overal geweest en hier hebt U het lijstje, wat die en die zullen maken.

Mevrouw Patents gezicht betrok: Moest zij de laatste zijn en waarom?

Enfin, ze keek de lijst vluchtig in en zag met één oogopslag dat het heele menu al verdeeld was; de ,,majoorsche'' had de voorschotel, een der kapiteinsvrouwen de soep, een andere de visch, enz., enz., tot de koffie toe, was alles reeds verzorgd.

*) Overgenomen uit het ,,Weekblad voor Indië''.
Red.-Comm.

krachtig jongmensch een product te maken, die met 85 centen in de vijf dagen zich moet weten te behelpen; die buiten dienst zich uitgesloten weet uit elken kring; die te veel krijgt om te sterven, doch te weinig om ook maar zeer bescheiden te leven.''

Over het medegevoel met Jan Fuselier's wel en wee heeft schr. zich minder verbaasd dan over de maatregelen, die men denkt te nemen om al dat kwaad tegen te gaan.

In art. 2 van de ontw.-statuten van bovengenoemden bond staat: ,,Het voeren van een actie tegen bestaande toestanden, welke het moreel en de positie van den Indischen militair schaden.''

Dat beteekent: de heele militaire huishouding omverwerpen, want op den keper beschouwd, deugt er niets: de militaire rechtspraak, voor zoover het betreft het opleggen van straffen niet door een krijgsraad; de ligging, verpleging, voeding, kleeding; de soldijen, ontspanningen, opvoeding, behandeling in het algemeen, allemaal zaken, die, getoetst aan de eischen van den tegenwoordigen tijd, geen van alle voldoen.

Schr. heeft er niet veel verwachting van, dat het een groep van niet-militairen gelukken zal daarin verbetering te brengen, omdat ,,de hoogere autoriteiten zulke harde schedels hebben, dat zelfs de invoering van een soldijverhooging van eenige luttele centen daags er met een drukcapaciteit van evenveel millioenen P.K. op moet inwerken als de begrooting centen bedraagt.''

Waar mannen als v. Heutsz en Idenburg weinig gedaan hebben om verbetering in den toestand te brengen, meent schr., dat van de hoogste autoriteiten weinig heil te wachten is. Meer hoop heeft hij op de medewerking van het Indische publiek.

Ten slotte richt hij zich met de volgende woorden tot de moeders: ,,Als straks uw zoon geroepen wordt om zijn plichten als milicien te vervullen, zeg hem dan, dat hij Jan Fuselier niet moet mijden, maar zich in tegendeel met hem op vriendschappelijken voet moet inlaten.

Laat uw zoon J. F. eens medenemen naar uw huis.

Presenteer hem geen sterken drank, vraag hem, eens mede aan tafel te zitten, schenk hem eens een fatsoenlijk kopje thee en als ,,Jan'' misschien wat onhandig is, bedenk dan, dat Jan in de kazerne zijn thee moet drinken uit het deksel van zijn eetketel.''

Juist omdat uw zoon dezelfde uniform zal dragen als ieder ander fuselier, zal uw buurvrouw geen aanstoot nemen aan een visite van een militair, hetgeen thans nog zeer dikwijls wèl het geval is.''

Hervormingen.

In *De Loc.* troffen we een en ander aan over de hervormingen in de Vorstenlanden.

Schr. brengt in herinnering, dat resident Couperus in 1906 eens tot den sultan van Jogjakarta zei, dat orde en regelmaat in het beheer der sultanaatsfinanciën een gebiedende eisch was en dat het daarom noodig was jaarlijks een begrooting vast te stellen inzake ontvangsten en uitgaven.

Spoedig bleek, dat de in den kraton tot den sultan gesproken woorden geen holle frasen waren. In hetzelfde jaar immers werd een commissie van adviseurs benoemd om bij het opmaken der begrooting van advies te dienen.

De Reg. wenschte, dat in dezelfde richting werd voortgegaan ,,om het bestuur en het geldelijk beheer in het sultanaat zooveel mogelijk naar rationeele beginselen te hervormen, een geheele scheiding te verkrijgen tusschen de inkomsten van het rijk en van den Vorst persoonlijk, een behoorlijk bezoldigd ambtenaarskorps te vormen en drukkende persoonlijke diensten op te heffen.''

En eenige maanden, nadat de eerste Jogjakartasche begrooting door de Reg. ontvangen was, schreef ze den resident o. a. ,,dat het aanbeveling zou verdienen te streven naar de opheffing van het vooropgestelde stelsel om bepaalde uitgaven te bestrijden uit bepaaldelijk daarvoor aangewezen inkomsten, met gelijktijdige instelling van een algemeene rijkskas, waaruit alle uitgaven gekweten en waarin alle inkomsten gestort worden.''

Eerst in 1911, dus vijf jaren later, kon de eerste Soenansbegrooting aan de Reg. toegezonden worden, doordat de Soenan zich als vorst krachtiger deed gelden dan de sultan.

Ook nu gaf de Reg. te kennen, dat ze gaarne zou zien, dat een geheele scheiding verkregen werd tusschen de privé-inkomsten van den soenan en van het Soerakartasche rijk.

Het was echter zoowel in Soerakarta als in Jogjakarta niet gemakkelijk het door de regeering beoogde doel te bereiken, want daartoe moesten de Vorsten met eeuwenoude traditie en adat breken, terwijl in de door het gouvernement met soenan en sultan aangegane contracten absoluut niets stond, dat wees op de bevoegdheid der regeering om op deze wijze in te grijpen in de interne aangelegenheden dier vorstendommen.

De residenten moesten dan ook met zeer veel beleid en tact te werk gaan.

Al verklaarde de sultan in 1910, dat hij in principe er geen bezwaar tegen had, dat alle inkomsten en uitgaven in een algemeene rijksbegrooting zouden worden vastgelegd, het duurde nog tot 1917 alvorens een scheiding kon tot stand komen tusschen de rijks- en privé-gelden des sultans.

In Soerakarta weigerde de soenan een dergelijke scheiding tot stand te helpen brengen, omdat hij er het nut niet van inzag en meende, dat daardoor te kort werd gedaan aan zijn vorstelijke rechten.

Eerst in 1917 kwamen in Soerakarta dezelfde financieele hervormingen tot stand als in het sultanaat, wat een belangrijke overwinning was voor

---

— Maar dames, dat is kant en klaar, wat zou ik daar nu nog bij kunnen maken?

— Ja ziet U, dat is het juist; we zijn al vol en daarom wilden we u vragen, of U dien avond — door de achterdeur van Uw erf kunt U het gemakkelijk doen — nu en dan eens in de keuken van den ,,Gribus'' zoudt willen komen kijken, of alles geregeld gaat, en of, wat wij gemaakt hebben, behoorlijk op tafel komt......

Ja, en — zoo viel de donkere van de twee in — of U dan bijvoorbeeld a.s. Woensdag na den marsch niet een lekkeren pot ,,snert'' voor de jongelui wou maken?

Mevrouw Patent was successievelijk rood en bleek geworden. Wilden de andere dames met de eer gaan strijken en wilden ze haar zoo'n beetje voor bijloopster laten spelen? Moest zij voor keukenmeid van de anderen fungeeren, trima kasih! dat zouden ze anders merken. En dan die snertschotel!! Ieder wist dat *zij* die kon maken, deli! deli...... Maar zij wisten ook, dat zij best alleen een compleet diner kon koken als de beste kok...... mevrouw Patent voelde zich zwaar beleedigd. Dat was er om gedaan! Dat was opzettelijk gebeurd, om haar te kwetsen. Maar ze zou ze!

Haar Indisch bloed begon te koken. En: ,,Zoo, dachten de dames dàt! Nu, compliment van mevrouw Patent, dat ze zich niet als baboe of kokkie liet gebruiken, en alzóó niet om als gérant op te treden in een jongelui's-keuken. — Waarom gaat U er niet staan, met U beiden, dan kunt u die lekkere vla van U op tafel laten brengen zooals u lust, en die soezen van U mevrouw? Doet u 't zelf!''

— Maar, mevrouw, wij zijn zoo jong! Wij kunnen toch niet......''

— Wat? Bent u dààr te jong voor. Wel, wel en ik ben er oud genoeg voor met mijn 27 jaar......''

— Zeven en twintig!'' gilde de blonde het uit, zeven en dertig, meent U!'' En haar vriendin gierde het mee uit.

— U komt hier om mij te beleedigen? Daar is de deur — asjeblieft. En kom er niet meer in! Er uit!

— ,,Zoo'n snert mevrouw! hoonde nog een der jongeren. Maar ze maakte toch beenen; want ze zag dat de gastvrouw een wandelstok van het rek nam...

Buiten door de krees klonk nog het tergende gelach der blagen...... Binnen zakte de oudere vrouw snikkend in haar stoel neer.

Ze voelde dat door haar opwinding ze haar nieuwe hoop misschien opnieuw had vernietigd.

Luitenant Patent werd door den kebon thuis geroepen, vóórdat nog zijn dienst om was. Hij vond een diep bedroefde vrouw, die hem haar leed en haar vermoedelijke desillusie schreiend mededeelde. En de aanleiding! Ze deed er niets bij of af. Patent was woedend. 't Was al meer gebeurd, dat de jongeren zijn vrouw veronachtzaamden, omdat ze zelden of nooit uitging. Maar dat was minder. Ze waren gelukkig thuis en hadden geen derden noodig. Maar nu dit er bij kwam, zou hij het er toch niet bij laten. Die arme Suze! Nu moesten de mannen maar voor de vrouwen opdraaien. Beroerd vond hij het. Wat hadden die beste kerels er eigenlijk mee te maken, dat hun vrouwen zoo stom deden! En toch, het kón niet anders. Hij kon dit niet laten voorbijgaan. En aan zijn schrijftafel gezeten, begon hij den volgenden brief: *)

Q.................. den 14en Juli 189...

WelEdGestr. Heer,

Zooeven thuiskomende, vond ik mijn vrouw geheel overstuur, als gevolg van een bezoek, haar door Uw vrouw, samen met mevrouw d. L. gebracht. De mededeelingen van mijn vrouw omtrent het gebeurde laten geen twijfel, of mevrouw, uw echtgenoote, heeft zich tegenover haar een uiterst krenkende houding, en even beleedigende uitdrukkingen veroorloofd. Nu weet U dat in opzen officierskring de man in zulke omstandigheden de partij heeft op te nemen voor zijn vrouw, en dat hij daarbij den man van de vrouw, die beleedigde, aansprakelijk stelt voor hetgeen eerstgenoemde misdeed. Zoo moet ik, tot mijn groot leedwezen, ook U voor de woorden en daden van Uw vrouw aansprakelijk stellen, en verlang diensvolgens dat binnen vierentwintig uur na het gebeurde, dus vóór morgen 11 uur, door uw vrouw aan mijn vrouw, door mij

*) Historisch.

resident S o l l e w ij n G e l p k e, daar met den soenan en den Soloschen k r a t o n heel wat meer rekening gehouden dient te worden dan met den sultan en den Jogjaschen k r a t o n.

Bij het opmaken van de Soerakartasche begrooting voor 1918 werd ten kantore van den rijksbestuurder te Solo voor het eerst een begrootingsvergadering belegd, bijgewoond door de meeste Europeesche en de voornaamste Inl. bestuursambtenaren, alsmede door de chefs der verschillende diensten in het Soerakartasche rijk.

Over de begrooting nog het volgende. Door de opheffing der apanages zal in 1918 aan grondpachten *f* 563.099 meer ontvangen worden dan in 1917.

Op de begrooting voor 1919 zal scheiding gemaakt worden tusschen de pachten der ondernemingen en die der kedjawen (niet verhuurde) gronden.

De belasting van de doedoekloempoer zal worden herzien. Er zal drie kwart procent van de waarde geheven worden, welke laatste berekend wordt naar ligging, uitgestrektheid der bebouwing en beplanting van het stuk grond.

Een belasting op bedrijfs- en andere inkomsten zal ingevoerd worden, ten einde de geldmiddelen te versterken.

Het pasarbedrijf zal in de toekomst een belangrijke bate aan het rijk opleveren. Jammer, dat het rijk tot 1946 gehouden is 80 pct. van de netto-opbrengst of ruim 20 mille 's jaars af te staan aan den majoor der Chineezen te Solo.

De volgende maal zal de exploitatie der rijksonderneming Karang Geneng niet meer in de rijksbegrooting opgenomen worden.

Het voorstel is in behandeling om het financieel beheer en het toezicht over de onderneming te voegen bij die der soenansondernemingen.

De resident heeft den controleur voor de agrarische zaken opgedragen een voorstel in te dienen voor het heffen van een vermakelijkheidsbelasting, terwijl de rijksbestuurder voorstelde een wegenbelasting te heffen, ter bestrijding van de kosten, voortvloeiende uit buitengewone beschadiging der wegen tengevolge van het karrentransport.

Wat de uitgaven aangaat, is voor het rijksblad *f* 2000 's jaars beschikbaar gesteld. Daar bij de onderdistrictshoofden de kennis der verschillende p r a n a t a n s veel te wenschen overlaat, is dit geen overbodige weelde.

Zoowel het kader als het mindere personeel der politie dient uitgebreid te worden met het oog op de toenemende onveiligheid ter hoofdplaats Solo.

Dit reorganisatieplan zal *f* 123.000 kosten, waarvan 53 mille zal komen voor rekening van het Soenansrijk, 30 mille voor de Mangkoenagaran en 40 mille voor het gouvernement.

En nog acht de heer H o o r w e g, chef van de afd. algemeene politie aan het departement van B.B., de voorgestelde reorganisatie z e e r onvoldoende.

De vereeniging ,,Ziekenzorg" te Solo zal een jaarlijksche subsidie van *f* 5000 ontvangen. In de door deze vereeniging op te richten ziekeninrichting zullen personen van alle landaarden, zonder onderscheid van rang en stand, opgenomen worden, hoewel de vereeniging zich voorloopig zal bepalen tot het verplegen van vrouwen en kinderen en het houden van een polikliniek.

Voor het uitbetalen van vergoedingen aan hen, wier apanages opgeheven zijn, is voor 1918 een bedrag van *f* 867.326 uitgetrokken.

Na de algeheele afschaffing zullen de exapanagehouders groepsgewijze worden gerangschikt en zal de rijksbestuurder overwegen, wie onder hen een betrekking kunnen vervullen.

Voor verschillende doeleinden zijn weer min of meer flinke bedragen gesteld, doch het is zeer te betreuren, dat men telken jare verneemt, dat er geen fondsen te vinden zijn ter verbetering van den hygiënischen toestand der hoofdplaats, die bekend staat als een der vuilste plaatsen op Java.

Aan den wensch van den bekenden kratonarts R a d j i m a n om een afzonderlijken tak van dienst in te stellen ter behartiging van de algemeene hygiëne, kon niet worden voldaan. Toch is er een som van *f* 20.000 beschikbaar gesteld voor de verwijdering van het stadsvuil.

Maar desondanks rijst de vraag: ,,Waarom konden en kunnen wel flinke bedragen beschikbaar worden gesteld voor andere, zij het ook urgente, doeleinden en n i e t s, geen enkele cent voor de verbetering der algemeene hygiëne?"

Zoo moest ook wegens geldgebrek afgezien worden van het groote Solosche rioleeringsplan; wel zal er een proef genomen worden met den erfsgewijzen afvoer van faecaliën en afvalwater in de vuilste der vuile Solosche kampongs, in kampong Batangan.

Van hoe groot belang de invoering der rijksbegrootingen in de Vorstenlanden is, blijkt uit de cijfers.

De eerste Jogjasche begrooting voor 1906 wees een eindcijfer aan van rond een ton; de eerste Solosche voor 1911 sloot met een bedrag van *f* 923.442. Die voor 1918 sluiten achtereenvolgens met ruim 4 en ruim 5 millioen gulden, terwijl het is te voorzien, dat die bedragen in de toekomst zeer zullen toenemen.

Suriname.

De heer D. Hudig, directeur van den Koninklijken West-Indischen Maildienst, die van West-Indië over New-York met de ,,Nieuw-Amsterdam" onlangs is teruggekeerd, deelt aan het ,,Handelsblad" het volgende mede omtrent den toestand en de vooruitzichten in West-Indië:

De toestand in onze West-Indische kolonie is, wat de voeding der bevolking betreft, veel minder ongun-

---

te beoordeelen, schuldbewuste, mondelinge verontschuldigingen zullen worden aangeboden, dan wel dat U dit op dezelfde wijze tegenover mij doet. Zoo niet, dan zal ik verplicht zijn, op de U bekende wijze verder te gaan.

Hoogachtend,

K. PATENT.

Een dergelijk schrijven ging naar ,,kameraad" de L.

De ontvangst dezer brandbrieven in de woning van een der pas getrouwden gaf aanleiding tot heftige scènes. Beide families zaten bij elkaar, en hadden een schik voor tien om die ,,snertmevrouw". ,,Heb ik dat niet eens fijn gezegd?", jubelde de blonde. Allen waren dit gloeiend eens. Alleen de L. had eenig idee, dat die Patent zich daarbij wel eens niet kon neerleggen. — Och wat! had het blondje gezegd, dan ga jij naar den majoor; zijn vrouw maakt toch de *hors d'oeuvre* en ze was vanmorgen poes-lief. Nou en dan zal *hij* den vent wel aan zijn verstand...... Daar kwam net de jongen met de beide brieven.

— Daar he-je 't al!" zei de een.

— Verdomme, een duel!" de ander.

— Gut, mannie, nee, dat nooit, ik wil niet, ik *wil* niet! En geheel overstuur, wierp het blondje zich aan de borst van haar held en toeverlaat, die nu misschien vechten moest.

De ,,noirette", een officiers-dochter, dacht er anders over. Als je er onder uit moet, man, dan doe je 't maar, je kunt dien kerel toch best aan. En heeft die overste op Atjeh in der tijd niet gezeid: ,,De kameraad, met wien je eet, en met wien je drinkt, met dien vecht je ook als er wat is. Dan klets je niet verder over de ,,bedoeling!" ,,Nou, dan mót je toch!" En met trots keek ze naar de gestalte van haar jongen reus.

De beide mannen zaten intusschen te staren op hun gelijkluidenden brief en wisten eigenlijk niet, hoe ze 't hadden. Wat wisten zij eigenlijk van duelzaken af? Wie had hun ooit daaromtrent ingelicht? Pas vier maanden uit Holland. Zal je zooiets overkomme!"

— Wat doe-je ook zoo onhebbelijk!" flapte de een er uit.

— Ja, je was wel erg onvoorzichtig, Julie!

— O, zie je wel, Kato, nu zijn *wij* de schuld, dat die akelige vent......

— Nee, jelui twee hebt den boel aan den gang gebracht. Wat mótte we nou? Zullen we dadelijk met z'n vieren......

Als één stem klonk daartegen een fel protest van de anderen: — Neen, dat nooit!"

De L. bleek de verstandigste, maar juist zijn raad werd niet gevolgd. Hij wilde, dat zijn vrouw de verlangde excuses zou maken, maar Kato stookte Julie op, en Julie Kato, en per slot van rekening beiden hun respectieve mannen. Dikdoen maar, net doen of je lak had aan dat heele duel, dan maakten — dat hadden ze in Holland zoo vaak gehoord — de secondanten den boel wel in orde, en dan bleef die mevrouw per slot van rekening toch lekker een ,,snertmevrouw." — Dus, man, schrijf gerust dat je het met je vrouw overlegd hebt en dat je van excuses niet wilt weten. Schrijf er bij dat de schuld heelemaal bij zijn vrouw ligt, die ons naar de jongeluiskeuken wou sturen. Verbeeld je, *ons!* Zou jij dat willen, mannie, als die grappige kwartiermeester binnen aan tafel zat! Nou, wees maar niet jaloersch, ik ga immers niet. Al zou hij toch niets anders doen dan mij een beetje het hof maken......

Zoo praten ze hun mannen om tot iets, dat ze in den grond van haar hart heelemaal niet in den haak vonden. Er werd afwijzend teruggeschreven en de ,,affaire" zou dus zijn gewonen loop hebben.

In drie officierswoningen werd den volgenden nacht weinig geslapen. De secondanten hadden de zaak onderzocht en meenden dat een duel op den sabel onvermijdelijk was. Verder wilden ze niet gaan, ook al niet omdat het geen rechtstreeksche beleediging van officieren onderling was, maar de heele geschiedenis eigenlijk een paar opgewonden dames betrof.

Het bericht, dat het duel doorging, viel als een donderslag op de jonge vrouwtjes, die eerst zoo brani hadden gedaan. Als sneeuw voor de zon versmolt haar moed, hoe gaarne hadden ze nu de zaak niet ongedaan gemaakt! Het blondje huilde maar, èn huilde maar, bleef haar man om den hals hangen en met moeite kon hij den volgenden morgen wegkomen naar den dienst, welke, naar hij haar wijsmaakte, tot

stig dan die in het moederland en zal kunnen verbeteren, zoodra zeker zal zijn, dat de a.s. rijstoogst zal slagen. Sinds het den Koninklijken West-Indischen Maildienst gelukt is tot overeenstemming te komen omtrent het voortzetten met drie schepen van een geregelde scheepvaartverbinding tusschen Suriname en New-York, zijn ook de vooruitzichten voor den afscheep der West-Indische producten voor het oogenblik verbeterd. Wat betreft de algemeene vooruitzichten voor onze West-Indische kolonie, deelde de heer Hudig mede, dat voor de toekomst het alles beheerschende vraagstuk dat der immigratie is. Toevoer van arbeidskrachten moet van alles wat gedaan wordt nummer één op het programma staan, en dit belang kan niet voldoende op den voorgrond gesteld worden. Het koloniaal bestuur van West-Indië is van deze noodzakelijkheid ten volle overtuigd, het moederland mag, aldus de heer Hudig, niets nalaten om aan dit buitengewoon groote belang volle aandacht te geven, het koloniaal bestuur in Oost-Indië moet alles doen om de zusterkolonie in het Westen ter zijde te staan ten opzichte van deze voorziening van arbeidskrachten.

Aan dit bericht van het ,,Handelsblad'' willen wij deze vraag vastknoopen: Zou de voorzitter van het Suriname-studiesyndicaat zijn voorgenomen reis naar Suriname niet kunnen aanvaarden, nu de heer H u d i g de reis daarheen en terug blijkbaar zonder veel wederwaardigheden heeft gedaan? Wij herinneren hier aan de volgende woorden van Gouverneur S t a a l in de rede waarmede hij op 14 Mei de zitting der Koloniale Staten heeft geopend: ,,Dat plannen, waarvan ik bij mijn vertrek herwaarts de verwezenlijking nabij achtte, voor een deel verliepen en voor een ander deel tengevolge van de tijdsomstandigheden nog niet tot uitvoering konden komen, was voor mij een groote teleurstelling. Toch is er geen reden den moed te verliezen. Nog kort geleden mocht ik vernemen, dat de belangstelling voor Suriname in Nederland wakker blijft en uitstel slechts geduld-oefening, geen afstel beteekent.''

Van de reis van den heer K a s t e l e y n koesteren wij groote verwachtingen.

* * *

Men deelt aan de ,,N. R. Ct.'' van 27 Juli mede, dat de Surinaamsche Bank, met medewerking van de Nederlandsche Handel Maatschappij, den Koninklijken West-Indischen Maildienst en de Rotterdamsche Bankvereeniging, heeft opgericht de West-Indische Cultuurbank. Deze nieuwe instelling stelt zich ten doel den landbouw in West-Indië te bevorderen door het verleenen van cultuurcredieten als anderszins. Een der commissarissen, de heer J. Sibinga Mulder, heeft zich bereid verklaard binnenkort naar de kolonie Suriname te vertrekken, om aldaar de voorbereidende maatregelen te nemen voor den aanvang van het bedrijf in die kolonie.

Of de Surinaamsche planters, die, volgens den heer Sibinga Mulder, voor het meerendeel niet deugen, zijne komst zullen toejuichen, betwijfelen wij zeer. Voor het welslagen van de Cultuurbank zal er zeer veel afhangen van den tact van hem, die de zaken in den aanvang zal leiden.

* * *

Over de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1918 in de Eerste Kamer nog eenige aanteekeningen:

In zijne eerste rede zeide de heer v a n K o l:

,,De heer Knobel heeft gemeend, dat wij een spons moesten halen over al die uitgaven, die op last van het opperbestuur zijn geschied en geenszins doeltreffend bleken; uitgaven die eenvoudig zijn verspild. De Minister heeft in zijn Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer eenigszins gehoor gegeven aan dat voorstel en zou willen overwegen of de rentebetaling niet kan worden uitgesteld.

Ik geloof echter, dat men verder zal moeten gaan en hoop, dat zijn opvolger een daad van eerlijk beheer tegenover die zoo vaak aangevallen kolonie zal toepassen, door de spons te halen over al dergelijke uitgaven, die men doelloos besteedde en toen ten laste van de kolonie heeft gebracht.''

Reeds in 1912 heeft Mr. C. F. S c h o c h bij zijne bespreking van het rapport der Suriname-commissie in de Vereeniging Moederland en Koloniën (Handelingen van die vereeniging 1912 IV, blz. 79) dit voorstel geopperd en met kracht verdedigd.

In zijn artikel ,,Suriname's Heden en Toekomst'' in de ,,Stemmen des Tijds'' van April 1917 heeft hij zijn betoog herhaald. Wij moeten volstaan met onze lezers daarheen te verwijzen.

Zal het denkbeeld ooit verwezenlijkt worden?

Uit de rede van den heer v a n K o l nog het volgende:

,,Op papier heeft Suriname een groote autonomie, maar er wordt voortdurend daarop inbreuk gemaakt. Op het verleenen van die autonomie, reeds vele jaren geleden, door het Regeeringsreglement van Franssen van de Putte, mogen wij echter niet prat gaan. Men nam dit egoïstisch standpunt in: laat Suriname ons geen geld kosten, dan kan het in zijn eigen vet gaar koken, maar zoodra er eenige uitgaven van Nederland worden gevraagd, moeten wij weer de baas zijn. Dan moet zelfs de autonomie worden ingekrompen, zooals de Minister ad interim heeft verklaard''......

Dit is zeer forsch gezegd. Uit dit oogpunt hadden wij het Regeeringsreglement van Suriname nog niet bekeken. Hoezeer wij ook de autonomie der kolonie zoo ruim mogelijk wenschen opgevat te zien, kunnen wij het niet onredelijk achten, dat het moederland het laatste woord spreekt, zoodra er geld bij moet. Krenterig zijn Regeering en Staten-Generaal

---

11 uur zou duren. Dan kwam hij thuis, vast, hij beloofde het.

In onbeschrijfelijken toestand bleef het vrouwtje achter. Zij had het toch maar op haar geweten, als haar man een arm werd afgehakt, of zoo iets...... En haar vriendin gaf ook al geen steun. Die zei niets, bleef somber zwijgen. Nog even ontspon zich een felle twist.

— Waarom moet *mijn* man éérst vechten, en niet de jouwe? Die is toch veel grooter. En dan had mijn man kans, dat die Patent te voren een ,,watjekau'' kreeg van jou man, zie je, zoo hard dat hij met mijn man niet meer vechten kon...... Zie je, en......

— Jou man is toch de oudste, en jij hebt het ook het ergst gemaakt van ons tweeën.

— Nu nog mooier, *jij* was het...... en daar had je de poppen tusschen de twee schuldbewusten aan 't dansen! De hoogloopende ruzie werd eerst gestaakt toen een der kapiteinsvrouwen binnenkwam, die zei, dat ze meende, dat er wel iemand noodig zou wezen, om de beide vrouwtjes wat te kalmeeren. En daarom kwam zij maar. Nu, dat was inderdaad wel noodig, maar het tegenovergestelde werd bereikt, toen de ,,kapiteinsche'' er uitflapte: ,,Over een halfuurtje weten jelui immers al hoe 't afgeloopen is!''

— En mijn man zei, dat hij nog eerst thuis komen zou! Dus is hij nu al aan den gang?''

— Nee, nog niet, mevrouw, om half elf is de afspraak, ten minste dat zei mijn man zooeven. Hij weet er natuurlijk alles van.

— Dan kan ik nog...... En weg vloog het blondje, naar haar kamer, snel maakte ze eenig toilet en liet intusschen een kar roepen. Zonder zich verder om wie ook te bekommeren, reeds ze naar mevrouw Patent, die haar wel ijzig koud ontving, maar die een oogenblik later toch met Julietje in de deeleman stapte en ventre à terre naar het strand reed, waar het duel zou worden uitgevochten.

Hoe was die omwenteling zoo plots tot stand gekomen? Och 't was eenvoudig genoeg, Julie was mevrouw Patent te voet gevallen en had haar onder tranen om vergiffenis gesmeekt. — Mevrouwtjelief, als mijn man dood moet, ga ik ook dood en met mij... toen was er een bekentenis gevolgd, welke de oudere dame geheel verteederd had.

Als twee strijders uit den ouden heldentijd stonden de kampioenen aan het strand tegenover elkaar. Wild waren ze heelemaal niet; beiden hadden zich vast voorgenomen elkaar niet anders dan een schrammetje te geven, waarna de zaak zou zijn afgeloopen. Het wachten was nog slechts op den dokter, die zich verlaat had.

De toestand was eenigszins pijnlijk en de gedwongen stilte lag doodzwaar op de aanwezigen. Plots werd die nijpende stilte fel verstoord door een wilden kreet, de gil van een vrouw, die in vliegende vaart, met loshangende haren, het gevechtsterrein opvloog en, tusschen beide in afwachting staande combattanten in, voor luitenant Patent op de knieën viel.

O, God, meneer Patent, sla mijn man niet dood! Ik heb schuld en niemand anders, ik heb mevrouw reeds mijn excuses gemaakt...... daar zit ze in de kar.''

En waarlijk daar zat de oudere dame en wuifde met haar zakdoek...... 't Tragische van het geval was nu gauw achter den rug: de mannen van het zwaard schudden elkaar de hand; de L., die rustig zijn beurt om te duelleeren afwachtte, ging intusschen naar mevrouw in de deeleman, en bood haar, namens zijn vrouw van harte gemeende verontschuldigingen aan.

In vroolijken optocht ging de stoet nu naar de soos, waar al heel gauw iedereen wist hoe de afloop was geweest van het ,,snertduel''.

Het jongeluis-diner ging niet door, maar er volgde een corpsmaaltijd voor allen, met dames, in de feestzaal van de Soos, waarbij om 12 uur 's nachts een groote pot met snert rondging, waaruit ieder zich een bord kon opscheppen.

En ze was: ,,Deli Deli!'' zoo als de kwartiermeester zei.

* * *

Mevrouw Patent zat den morgen na het diner weer aan haar naaimand, nu samen met het blondje. Beiden hadden nog hoop; de donkere wolken waren voorbijgedreven.

De twee ,,snertkindjes'' werden inderdaad dat jaar nog bij de B.S. te Q. ingeschreven.

W.

daarbij niet geweest, al heeft het schrappen van kleine begrootingsposten door opvolgende Ministers meermalen dien indruk moeten maken.

In zijne rede zeide de Minister o. m.: „Het zit niet in het opperbestuur, niet in het bestuur en ook niet in de Koloniale Staten, maar dat het slecht gaat in de kolonie is een gevolg van de omstandigheden, omstandigheden waaraan ons voorgeslacht wel in zekere mate debet is.”

Op deze beschouwing van den Minister komen wij in ons volgend nummer terug.

De Minister zeide verder, dat iedere Gouverneur in de West met open armen wordt ingehaald, maar nauwelijks is hij er of hij krijgt van alle kanten den wind van voren en wordt op een onaangename manier bejegend.”

De eerstbedoelde geste is wel zeer natuurlijk. Wie zou dit anders wenschen?

Maar wordt dit altijd gevolgd door hetgeen de Minister zegt? „Van alle kanten”? Deze woorden zullen Zijne Excellentie in het vuur zijner rede ontvallen zijn. In Nederland wonen verscheidene Oud-Gouverneurs van Suriname. Is hunne ervaring niet anders geweest? Kritiek is er en moet er zijn. Een flink Gouverneur heeft daar niet tegen, evenmin als hier een Minister. Toegegeven moet worden, dat de kritiek in de Surinaamsche pers dikwijls alles behalve parlementair is, maar is dat hier in een deel van de pers niet precies zoo? Men vergete niet, dat er in de kolonie heel wat Nederlandsche dag- en weekbladen en tijdschriften gelezen worden. Meermalen hebben wij er op gewezen, dat men, om de toestanden in de kolonie juist te beoordeelen, zich telkens moet afvragen: hoe is het hier?

De bevolking is daar klein. Is dat een reden, dat er geen partijen mogen bestaan? Uit hoeveel menschen moet een partij bestaan om niet meer „kliek” te heeten? Waarom daar een toestand afgekeurd, die hier zelfs in het kleinste dorp bestaat?

„Verbetering van de scheepvaartverbindingen — aldus de Minister — wordt voorbereid; ernstige plannen bestaan daartoe, en een persoon is uitgezonden om ter plaatse zelf de zaak te gaan bestudeeren”. Voor Suriname achten wij de plannen, zooals wij die in de koloniale bladen lazen, nu juist geen verbetering. Suriname zal zijn directe verbinding met het moederland moeten missen. In een vorig nummer hebben wij geschreven het niet wenschelijk te achten den dienst der „Koloniale Vaartuigen” — thans gouvernementsbedrijf — aan den Kon. W. I. Maildienst over te dragen.

Bij de behandeling van de Curaçao'sche begrooting zeide de Minister: „Wat de telefoon betreft, het verkeer over de brug Punda-Otrabanda en allerlei andere zaken, ik heb voorbereidingen getroffen, dat al die verschillende bedrijven, de watervoorziening, de straatverlichting, het brugverkeer, de telefoon, die op het oogenblik in Curaçao in handen van particulieren zijn, in gouvernementshanden komen.”

Waarom zou men nu in het verkeer te water in Suriname den omgekeerden weg volgen en wat gouvernementsbedrijf is aan een particuliere maatschappij overdragen?

* * *

(Officieel). Blijkens van den Gouverneur van Suriname ontvangen telegram, zijn alle leden van de Koloniale Staten, die onlangs gezamenlijk zijn afgetreden, herkozen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ind. Middelbare School. Op de buitengewone bondsvergadering van *Boedi-Oetomo* (zie vorige overzicht) werd ook bovenstaand onderwerp in behandeling genomen. Het bestuur stelde eerst een tweetal moties aan de orde. De eerste hield de wenschelijkheid in, dat de Regeering in verband met de heerschende voedselschaarschte op Java en Madoera, ten spoedigste zou overgaan tot den voorgenomen maatregel tot beperking van het plantareaal van de suikerfabrieken met 25 pCt. om deze gronden te bestemmen voor den aanplant van voedingsgewassen. De motie vond warmen bijval en zou telegraphisch ter kennis van den Gouverneur-Generaal gebracht worden. De tweede, eveneens zonder debat aangenomen motie, heeft tot strekking op spoed aan te dringen bij de onteigening van de particuliere landerijen.

Vervolgens werd door den heer *Sastrowidjono* de mededeeling gedaan, dat zich onder eere-voorzitterschap van *Prins Prang Wedono* (hoofd van de Mangkoenegaran), die mede ter vergadering aanwezig was, een comité had gevormd tot het houden, in de aanstaande *poeasa*, waarschijnlijk op den 17en Juli, van een congres ter bespreking van de richting, waarin het Javaansche volk moet worden ontwikkeld. Alle Inlandsche vereenigingen zouden tot bijwoning van het congres worden uitgenoodigd. Het comité bestond uit de heeren Sastrowidjono, voorzitter, S. Koperberg, secretaris, Woerianingrat en dr. Radjiman, leden. Als sprekers op het congres waren uitgenoodigd o.a. de heeren dr. Radjiman en Tjiptomangoen Koesoemo. Een der aanwezigen vestigde er de aandacht op, dat zich te Batavia een comité gevormd had, met het doel een taalcongres in te richten en opperde het denkbeeld de twee congressen samen te doen vallen. Met een woord van dank werden deze inlichtingen voor kennisgevig aangenomen.

Het woord was toen aan den heer Dwidjosewojo, lid van het hoofdbestuur, ter inleiding van de bespreking over de Indische Middelbare School. Spreker begon met een uiteenzetting van de voorstellen der *Commissie ter Voorbereiding van het Indische Middelbaar onderwijs:* de verdeeling van de ontworpen middelbare school in een „onderbouw” en „bovenbouw”, ieder van drie jaar, waarvan de onderbouw zal worden verkregen door hervorming van de bestaande *Mulo-scholen*, met vervanging van het onderwijs in Fransch en Duitsch, door dat in het Maleisch. De Regeering was voornemens de Middelbare school volgens deze voorstellen in te richten. Wij hebben thans te kijken, aldus de inleider in zijn toelichting, namens het hoofdbestuur, naar de beginselen, waarop men de voorstellen heeft gebouwd. Die zijn goed en passen zich aan bij de behoeften van ons volk. Slechts op één wijziging moeten wij prijs stellen: in elk der drie taalgebieden, waarin Java en Madoera zijn te verdeelen, is, naast het Maleisch onderwijs in de eigen landstaal: Javaansch, Soendaneesch en Madoereesch in het leerplan op te nemen. Laat ons vooral de plannen van de Regeering steunen. Best mogelijk, dat wij op eenig onderdeel de inrichting eenigszins anders zouden wenschen. Maar laten wij in de eerste plaats zorgen, dat de middelbare school er daadwerkelijk komt. Het is nu juist drie jaar geleden, dat de commissie werd ingesteld, en het advies der Commissie is reeds twee jaren oud. Komen wij thans met ingrijpende nieuwe voorstellen, dan is het eenige, dat wij daarmede bereiken kunnen, een nieuwe commissie, een nieuw oponthoud van drie jaar, met het vooruitzicht...... dat wellicht over drie jaren wederom een nieuwe commissie noodig wordt geacht. Een warm applaus volgde op de heldere, pakkende voordracht, die, met het schoolbord, waarop een graphische voorstelling van onderbouw en bovenbouw werd geteekend, in den inleider hier en daar den leeraar deed herkennen.

Het debat, waaraan vertegenwoordigers van verschillende afdeelingen deelnamen, liep voornamelijk over het doen vervallen van Fransch en Duitsch van het leerplan van de tegenwoordige Muloschool bij de omvorming en onderbouw van de Indische Middelbare school. Van verschillende zijden werd de vrees geuit, dat de onderbouw van de I. M. S. daardoor zou worden beschouwd als een instelling, minderwaardig aan de drie laagste klassen der H.B.S. en dat dientengevolge in de toekomst zij. die drie jaren eener H.B.S. zullen hebben afgeloopen, een voorsprong zullen hebben op de bezitters van een diploma van de eerste drie jaren der I. M. S. Door die afdeelingen werd daarom bepleit: behoud van het Fransch en Duitsch als leervakken in de laagste afdeeling der I. M. S., daartoe in het algemeen het leerplan van de bestaande Muloschool te handhaven en te bezigen voor den onderbouw van de I. M. S.

Van andere zijde werd het voorstel gedaan, aan het voorstel van het hoofdbestuur uitdrukkelijk toe te voegen den wensch, dat met de instelling van de I. M. S., volgens de ontworpen beginselen, gepaard zou gaan een opheffing van de tegenwoordige Mulo-scholen, juist om een dergelijke concurrentie te voorkomen tusschen de leerlingen dezer scholen en die van de toekomstige I. M. S., waarin de laatsten wellicht in minder goede positie zouden verkeeren door het gemis aan kennis van Fransch en Duitsch. Moeten onze jongelieden in ieder geval niet ook Duitsch leeren in de lagere afdeelingen der middelbare school? Zoo vroeg een der afgevaardigden, wellicht eenigermate onder den invloed van de berichten uit den laatsten tijd uit Europa. Duitschland's macht breidt zich uit. Duitschland zal zijn handelsvloot vergrooten en wij moeten daarmede rekening houden.

De heer *Dwidjosewojo*, die nu elken spreker van antwoord diende, bestreed de verschillende bedenkingen. Wat het onderwijs in Fransch en Duitsch betreft, voerde hij nogmaals in zijn replieken aan, dat in de eerste plaats gevraagd moet worden langs welken weg de bevolking van deze landen kan worden opgeleid, deels tot de „onderscheidene ambten der nijvere maatschappij” — naar de woorden van Thorbecke — deels tot verdere studie ter bereiking van de hoogere vakscholen in Indië (rechtschool, enz.) en van de universiteiten in Nederland. Daartoe is een leerplan ontworpen, dat zich aansluit aan de H.-I. school en waarbij door opneming in het leerplan van het Maleisch gestreefd is naar bewaring van het contact met de inheemsche bevolking. Nu in een leerplan op die grondslagen geen gelegenheid is om bovendien Fransch en Duitsch op te nemen, moet het onderwijs in die vakken voor gewichtiger belangen wijken. Wij zijn, voerde de inleider den waarschuwer voor Duitschland's mogelijke uitbreiding tegemoet, in de eerste plaats Javanen, *boemipoetra*, en moeten allereerst voor eigen ontwikkeling zorg dragen. Ten aanzien van het voorstel om aan de Regeering tevens te verzoeken bij de invoering van de I. M. S. de Muloscholen af te schaffen, stel-

de het hoofdbestuur zich op het standpunt, dat dit een zaak op zich zelf was, die thans niet behandeld behoefde te worden.

De stemming over het vóorstel van het hoofdbestuur, waarbij de afdeelingen voor elk vijftigtal leden één stem uitbrachten, had tot uitslag, dat het voorstel werd aangenomen met 48 stemmen voor, 18 tegen en 5 blanco: een voor het hoofdbestuur na de bestrijding, die het voorstel had gevonden, goed en welverdiend succes. De besprekingen werden in het Maleisch gehouden.

Nuttelooze Geldverspilling. Zooals men weet, is het zoo langzamerhand bij de verschillende Inlandsche vereenigingen tot een gewoonte geworden, om alle mogelijke verzoekschriften, requesten en moties op zegel en dan liefst telegraphisch den landvoogd toe te zenden. Hierover is tot nu toe nimmer een woord van protest in de Maleische bladen verschenen. Daarom treft het thans, dat een inzender in de *Oetoesan Hindia* tegen deze gewoonte te velde heeft durven trekken onder den titel ,,Nuttelooze geldverspilling'' (*Memboeang wang pertjoema).* Het is schrijver opgevallen, dat, wanneer de Centrale Sarekat Islam (C. S. I.) de Tentara Kandjeng Ngabei Mohamad (T. K. N. M.) de Inlandsche Postbond (P. P. B.) de Inlandsche Pandhuisbond (P. P. P. B.) enz. een request willen inzenden, men onmiddellijk naar het telegraafkantoor snelt. Hij schrijft, dat zulks tegenwoordig ,,mode'' is geworden en volgens hem geen goede. De Hollanders zouden dat een *manie* noemen. Welke bedoeling er bij de afzenders voorzit met deze dure wijze van verzending, verklaart schrijver als volgt: Als men een telegraphisch request verzonden heeft, zegt men: ,,Wah! Wij hebben een telegram aan den Landvoogd gezonden!'' en verkeert in den waan, dat de autoriteiten ter algemeene secretarie dan alles in het werk zullen stellen, om de kwestie, waarover het request handelt, in orde te brengen. De Regeering, gaat hij voort, zal in deze dure tijden van hongersnood en geldgebrek denken, dat, wanneer er nog personen worden gevonden, die hun geld verspillen aan niet werkelijk dringende telegrammen, de bevolking nog meer dan geld genoeg heeft en dat de uiteengezette redenen, waarmede men een duurtetoeslag voor de ambtenaren aannemelijk tracht te maken, overdreven zijn.

Het ware te wenschen, dat alle Inlandsche vereenigingsmannen deze opmerkingen ter harte namen, teekent de redactie er bij aan.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Gouvern. Pandhuizen. In de *Bintang Soerabaja* wordt overgenomen een in het *Bataviaasch Nieuwsblad* geplaatste circulaire, welke een toekomstbeeld moet voorstellen. De circulaire is gedateerd 3 Aug. 1927, No. 14516/27 en gericht aan de *Inlandsche Administrateurs van de Gouvernements pandhuizen.* Zij luidt aldus: ,,In de Europeesche pers en vooral in het orgaan van den bond van Europeesch pandhuispersoneel *(de Hulpkreet der Verdrongenen)* wordt herhaaldelijk geklaagd over de aanmatigende behandeling, welke de Europeesche beambten van het Inlandsch pandhuis-personeel zouden hebben te ondergaan.

Hoewel ik over het algemeen die klachten als schromelijk overdreven beschouw en gegronde bezwaarschriften over ondervonden slechte behandeling mij slechts sporadisch hebben bereikt, zoo acht ik het in verband met het zich steeds herhalen van bedoelde klachten in de Euopeesche blaadjes toch niet ondienstig om te wijzen op de door den democratischen tijdgeest gansch veranderde omstandigheden en op de zich krachtig openbarende evolutie onder de Europeesche bevolking, welke met oude tradities wil breken, waardoor het noodzakelijk is geworden om met die nieuwe denkbeelden bepaaldelijk rekening te houden.

,,Reeds meerdere malen is door mij er op gewezen, dat het Europeesch personeel dezelfde rechten als het Inlandsche kan doen gelden, op een humane en welwillende bepaling, waarbij ik nog eens in herinnering breng het bepaalde bij VC No. 679, waarin duidelijk is bekend gesteld, welke houding het Inlandsch pandhuis-personeel tegenover de Europeesche beambten heeft aan te nemen, alsook, dat het de uitdrukkelijke wil van de Regeering is, dat de specifiek Europeesche huldegebruiken gaandeweg plaats zullen maken voor de meer eenvoudige internationale beleefdheidsvormen.

In dit verband zal het u duidelijk zijn, dat, waar het Maleisch bij Bijblad No. 4019 door de Regeering officieel is voorgeschreven als voertaal bij de correspondentie tusschen de Inlandsche en Europeesche ambtenaren en beambten, als vanzelf sprekend deze taal ook als spreektaal door de Europeesche beambten mag worden gebezigd en dat ten onrechte onlangs het antwoorden door ondergeschikte Europeesche beambten in de Maleische taal op hun in het Javaansch gestelde vragen, door den betrokken Inlandschen administrateur en controleur is beschouwd geworden als een ontoelaatbare brutaliteit, welke naar hunne meening bestraffing vereischte. Europeesche beambten, die de Nederlandsche taal nog machtig zijn, mogen die taal ook tegenover hun Inlandsche meerderen bezigen, evenzeer als zij het Maleisch mogen spreken, wanneer zij bezwaar maken zich van het *Kromo*, de Javaansche beleefdheidstaal, te bedienen. Het hurken door het Europeesch personeel mag evenmin als het maken van een buiging van de Europeesche beambten worden verlangd, waarmede geenszins door mij bedoeld wordt, dat *alle* beleefdheidsvormen tegenover de Inlandsche meerderen behoeven verwaarloosd te worden, doch door den veranderden tijdgeest is ook de vorm van het ,,eerbiedsbetoon'' gewijzigd en zijn daarvoor andere beleefdheidsbetuigingen in de plaats getreden, waarin nochtans geenszins een oorzaak behoeft te worden gezien voor een verslapping van het gezag.

,,Door het drijven van sommige onruststokers zijn er onder de jongeren van het Europeesch personeel wel is waar enkelen, die door de deining van de democratische golfjes hun roer zijn kwijt geraakt en die in hunne heethoofdigheid wel eens van den rechten weg af dwalen; door die arme verdoolden echter met kalmte, takt en bezadigdheid te wijzen op hunne verkeerdheid, zullen zij in de meeste gevallen nog wel tijdig voor verdere afdwaling behoed kunnen worden.

,,Waar ondanks welwillende en taktvolle tegemoetkoming van Inlandsche zijde evenwel gestuit wordt op bepaalden onwil of op systematische poging tot ondermijning van het gezag door agitaties van buiten den dienst staande personen, die op onverantwoordelijke wijze het gif van ontevredenheid en verzet bij de Europeesche pandhuisbeambten te zaaien, dient mij daarvan onverwijld uitvoerig rapport te worden uitgebracht en zullen de schuldigen alsdan hun verdiende straf voorzeker niet ontgaan, wijl democratische stroomingen en het versterkt vereenigingsleven in geen geval mogen leiden tot een ondermijning van het gezag en aanranding van de goede orde.''

(w. g.) De Chef van den Pandhuisdienst.
RADEN MAS HUMAAN.

De S. I. en Sneevliet. Het orgaan van de Semarangsche S. I., de *Sinar Djawa* — alzoo de *Pewarta Soerabaja* — ruikt uit de aanwezigheid van den heer Muurling, chef van den Politieken Inlichtingendienst, te Semarang gevaar voor Sneevliet. Het blad ziet daarin een aanwijzing, dat de Regeering voornemens is Sneevliet uit te zetten. Men zou zoo zeggen, dat hier het geweten spreekt. Maar luister nu eens naar het gebral van de *Sinar Djawa:* ,,Als het Gouvernement er werkelijk toe overgaat om Sneevliet er uit te jagen, dan zal de bevolking het vertrouwen in de Regeering geheel verliezen. Zijn durf om der Regeering slechte toestanden voor te houden, doet hem als een gevaar beschouwen. Sneevliet zaait geen haat tusschen Regeering en bevolking, neen, die haat bestond reeds lang bij een deel van het volk, uitgelokt door de handelingen van de Hollandsche Regeering zelve.''

Natuurlijk heeft de *béo* het ook over het kapitalisme, over geldduivels, die in auto's zitten (zou *Abdoel Moeis* daar ook toe behooren?) en zoo voorts. Met een beetje goeden wil is het Sneevlietsche repertorium gemakkelijk genoeg na te kauwen. Alle S. I. vereenigingen moeten — zoo eindigt het blad — vergaderingen beleggen, om te protesteeren tegen de mogelijke uitzetting van onzen *saudara Sneevliet,* die onze zijde heeft gekozen. Als *saudara Sneevliet* weggejaagd wordt, zal natuurlijk de Regeering een volgende maal met gemak een anderen leider van *Kromo* kunnen laten verdwijnen. Daarom is het onze plicht, dat wij thans op onze hoede zijn. *Saudara saudara dan toean toean.* Ageert tegen en wendt het gevaar af, dat *saudara Sneevliet* bedreigt. Een gevaar voor Sneevliet zelf en natuurlijk ook een voor ons leven en voor het volksleven.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Zuid-Afrika blijft op vrijheid bedacht.

De Zuid-Afrikaansche pers blijft ons, naast uitingen van berusting in de Britsche overheersching, bewijzen brengen van het voortleven van de wil, de hoop en de verwachting op een los van Engeland beweging. Daar zich dit verlangen en vertrouwen doorgaans op ongeveer dezelfde motieven herhaalt, komen wij er niet toe den weergalm dikwijls in deze rubriek te doen vernemen. Nu en dan zij er echter aan herinnerd, zoo nu weer door eenige aanhalingen, aan de jongste tijdingen ontleend.

Onder 't hoofd ,,Afrikaner-haat in Rhodesië'' bevat ,,De Burger'' uit Kaapstad een artikel, waarin o.m. 't volgende voorkomt.

Rhodesië wordt door de Gecharterde Maatsch. en door de engelsch sprekende bevolking beschouwd als e e n B r i t s c h e r e s e r v e, waar hollandsch spreken-

de Afrikaners alleen geduld worden als vreemdelingen en beloten. De hollandsche taal heeft geen officieele erkenning noch in staatsdienst, noch in de gerechtshoven, noch in het onderwijs...... Tenzij zij aan vernederende bepalingen willen voldoen, zijn Afrikaners zelfs uitgesloten van het stemrecht.

Naar aanleiding van valsche geruchten heeft generaal Hertzog 't noodig gevonden deze verklaring aan de bladen te zenden: Ik ben beslist tegen de voortzetting van den oorlog en zal geen hulp verleenen bij de rekruteering. Wat betreft de instandhouding van een Zuid-Afrika-brigade in Frankrijk, ben ik nog altoos tegen de inmenging van de Unie in den oorlog geweest en dit thans niet minder dan te voren. Wij moeten vrede hebben en niet verderen oorlog.

Na den aanslag op zijn persoon te Kaapstad heeft gen. Hertzog in zijn kiesdistrict Smithfield een rede gehouden. Van heinde en ver waren hoorders toegestroomd. Van de beschrijving van „Het Volksblad" nemen wij eenige gedeelten over.

„Bij die aankomst van die Nationale Partij hoofdleier werd hij opgewag deur 100 automobiele en 400 berede manschappe. Die gevierde leier het op 'n perd geklim die gelei werd deur 'n aantal fraai uitgedoste dogters van die volk, terwijl andere blommen op sij weg strooi."

Hertzog sprak niet opruiend, integendeel. Hij gaf als zijn oordeel te kennen, dat 't heil van 't volk niet door geweld te verkrijgen is. Hij meent, dat de hun vijandig gezinden dit ook wel weten, daarom hebben deze meermalen getracht om 't volk juist tot geweld uit te lokken. Maar niets ter wereld kan de vrijheidlievenden beletten om in 't bezit te komen van de vrijheid, die hun thans nog wordt onthouden, maar die hun toekomt, als zij volharden volgens den weg van constitutioneel en vreedzame hervorming. 't Is de dag der kleine naties. Herinnerende aan de verklaringen van Lloyd George en Wilson, zeide hij, dat de Zuid-Afrikaners gereed zijn het allerheiligste recht van de vrijheid te aanvaarden.

De vrijheid kan alleen een volle wezen, wanneer dit instemming vindt zoowel bij 't Hollandsch- als bij 't Engelsch sprekend Z. Afrika. Volgens den generaal is er alle kans op, dat ook de Engelsch sprekenden daaraan zullen deelnemen.

„Die geskiedenis van Engeland, sowel als die van Amerika het dit vir ons geleer. Die verskil tussen hulle en ons vandag is nie 'n verskil van opvatting nie aangaande die waarde van vrijheid en liefde daarvoor nie, maar wel dit, dat hulle meen dat ons die vrijheid in S. A. wel besit, terwijl ons voel dat dit nie so is nie. Dog ook hierin is ik so vrij om te sê, sal ons Engelssprekende Afrikaners ons weldra volg. Reeds is meer dan een oog geopend sedert die begin van die oorlog en nie lang sal dit duur nie of duisende meer sal ons sienswijze toegedaan wees. Die liefde vir die Empire kan op die duur nie die oë sluit nie vir die waarde van vrijheid. Die Empire-ideaal is reeds uitgedien bij die volkeren...... Nou is die vrijheidsideaal aan die beurt om te segevier en sij volgelingen bij ons sal weldra nie minder wees nie onder ons Engelse vriende dan die van die Empire. Laat mij u dus nogmaals op die hart druk, dat ons ons heil moet soek nie deur geweld, maar langs die weg van hervorming, deur die krag van die overtuiging."

Speldeprikken.

Evenals de groote voordeelen ter eene zijde in 't oorlogsbedrijf telkens geneutraliseerd worden door een ter andere zijde, kunnen beide partijen ook voor de kleine winsten en verliezen herhaaldelijk pro- en contra tegen elkander inwisselen. Nu kon de entente aan Duitschland voorhouden, dat weer een rijk zich aan haar zijde heeft geschaard, nam. Honduras. Maar de centralen kunnen Engeland daarentegen voorhouden, dat het comite der Indische nationalisten in Europa aan den nieuwen Sultan van Turkije, bij een gelukwensch, heeft gemeld, dat alleen bij bevrijding van Indië een bestendige wereldvrede te verwezenlijken en te waarborgen is.

Hongersnood.

Dat de Spaansche griep zich over de wereld verspreidt is 't gewone verschijnsel van dergelijke besmettelijke kwalen, maar dat de hongersnood ook 't eene land na 't andere schijnt aan te doen, is een treurig bijverschijnsel van den oorlog, waardoor de landen, die buiten 't wapengekletter blijven toch hun slachtoffers krijgen. 't Gebrek aan voedingsmiddelen, dat zich in Armenië pijnlijk deed gevoelen, is voor Perzië nu mede tot een ramp geworden. De Amerikaansche commissie voor hulpverleening in Armenië en Syrië heeft telegrafisch 100.000 dollar overgemaakt naar Britsch-Indië voor den aankoop van graan, dat met behulp van vrachtauto's naar de geteisterde streken moet worden gebracht.

Kon de overdaad van Australië nu maar in die richting afgevoerd worden!

Een Nederlandsch-Franschman gesneuveld.

In kapitein van Vollenhoven verliest Nederland een zijner waardigste vertegenwoordigers in 't buitenland. In Franschen staatsdienst overgegaan, verwierf hij al spoedig zoo 't vertrouwen van zijn nieuw vaderland, dat hij eerst voor den departementalen dienst te Parijs en daarna voor dien in de koloniën op belangrijke posten werd geplaatst. In Indochina nam hij tijdelijk den gouverneursdienst waar. Naar Europa teruggekeerd, streed hij mee werd als luitenant ernstig gewond. Voldoende hersteld om weer civielen dienst te verrichten werd hij tot gouverneur van Fr. Oost-Afrika benoemd. Bij zijn optreden gaf hij een circulaire uit, die zeer de aandacht trok door haar heldere uiteenzetting van de dienstverhouding van de koloniale ambtenaren tot den bestuurder van de kolonie en die wij in deze rubriek toen hebben weergegeven. Hij was slechts kort in functie toen de regeering 't noodig oordeelde een algemeene commissie te benoemen, die in de Afrikaansche koloniën de oorlogsaangelegenheden te regelen kreeg. Van Vollenhoven kon zich met dezen maatregel niet vereenigen, hij achtte daardoor zijn gezag te na gekomen. Hij kwam naar Parijs om dit te bepleiten. Nadien vernamen wij niets over hem. Zooals thans blijkt heeft hij zich weer als officier beschikbaar gesteld; den 19en Juli is hij, als kapitein bij een Marokkaansch regiment, bij Longpont gesneuveld.

Aanpassing.

Dr. Lensch, sociaal-democratisch lid van den Duitschen Rijksdag, betoogt in de Chemnitzer Volksstimme, dat de teruggave van de Duitsche koloniën een officieel S. D. oorlogsdoel is. Over die teruggave is de S. D. partij evenzeer eensgezind, als zij niets van de Fransche belustheid op Elzas-Lotharingen wil weten. Dat is toch weer iets anders dan 't zelfbeschikkingsrecht waarvoor de S. D. eenigen tijd geleden veel schenen te voelen. 't Nationaal gevoel blijft 't internationaal voelen overheerschen.

Japan—Nederlandsch-Indië.

Aan 't deelnemen van Japan aan den oorlog te land, door 't zenden van een expeditiekorps naar Siberië, is velerlei commentaar verbonden. Het te Moskou verschijnend blad Iswestia wist, een vroeger reeds verspreid gerucht, nu weer te doen opduiken, maar dit kreeg bij deze gelegenheid zelfs al den vorm van een overeenkomst. Tusschen Japan en de Entente zou over de compensatie gehandeld zijn, waarop Japan kon rekenen voor zijn actieve deelneming aan den strijd. Vroeger had men er gevaar in gezien Japan's invloed te zeer te laten toenemen, en was 't verzet vooral van Amerikaansche zijde gekomen. Bij de combinaties waren niet alleen deelen betrokken van de eventueel te overwinnen tegenpartij, maar waren zelfs drie der groote Soenda-eilanden, de hoofddeelen van den Nederlandsch Indischen archipel, aan 't Rijk van den Mikado toegedacht. Eenerzijds is men geneigd dergelijke verklaringen onder de vele fantasieën te rangschikken, die bij dezen of genen opkomen en dan later als echte gegevens worden beschouwd. Maar anderzijds heeft de geschiedenis toch ook meermalen geleerd dat dergelijke geruchten, hoewel ontkend en officieel tegengesproken, toch bleken een grond van waarheid te hebben, zoo b.v. die betreffende 't belust zijn van anderen op de Portugeesche en de Deensche koloniën. Daar Japan in 't onmetelijke Russische rijk land en taak in overvloed vindt voor zijn ambitie der eersten tijden, lijkt 't ons niet waarschijnlijk dat 't zijn blikken nu in onze richting wendt, en 't is ons daarom zeer welkom dat Reuter van officieele zijde kan verzekeren, dat niet de minste grond bestaat voor de bewering, dat de entente ooit een dergelijke compensatie zou hebben toegezegd, maar toch ligt 't op den weg van de Nederl. regeering om te onderzoeken waar 't gerucht vandaan komt en zich zekerheid te verschaffen dat 't inderdaad slechts een niets beteekenend gerucht is.

Denemarken—IJsland.

Denemarken, dat in meer opzichten een goed voorbeeld van democratische volksontwikkeling biedt, heeft nu ook voor zijn politiek ten opzichte van IJsland den weg gewezen tot vrijmaking van een kolonie, naar gelang zij hiervoor een voldoenden graad van ontwikkeling bereikt. In IJsland had 't verlangen naar meer zelfstandigheid zich wel vrij duidelijk uitgesproken,

maar tot een beweging van grooten omvang had dit zich toch niet gezet. De Deensche regeering is nu met de IJslandsche althing tot een overeenkomst gekomen, die bekrachtigd zal moeten worden door de volksvertegenwoordigingen. Zij zal een toestand in 't leven roepen, welke deels die is van een personeele unie, zoodat één koning over de beide zelfstandige landen zal regeeren, deels die van suzereiniteit, zoodat de buitenlandsche aangelegenheden voor IJsland door Denemarken zullen worden behandeld en 't visscherij-toezicht in de IJslandsche wateren onder eigen vlag zal worden uitgeoefend. D. en IJ. heeten vrije souvereine staten te worden. De staatsburgers genieten wederkeerig gelijke rechten in beide landen; hetzelfde beginsel geldt voor scheepvaart en visscherij. 't Muntstelsel blijft blijft voorloopig onveranderd. 't Hoogste gerechtshof in D. oefent ook voor IJ 't hoogste rechtsgezag uit, totdat IJ. zelf een hoog gerechtshof zal instellen. Aangelegenheden van binnenlandsch belang worden door de autoriteiten in elk land zelf geregeld. D. geeft geen subsidie meer aan de IJ. staatskas, maar de D. staatskas stelt 2 millioen kronen p. j. beschikbaar voor de bevordering der wederzijdsche intellectueele betrekkingen. D. zal aan de andere staten mededeelen dat het IJ. als souvereine staat erkent en dat IJ. zich permanent onzijdig verklaart en geen oorlogsvlag voert. 't Verdrag zal 1 December 1918 in werking treden, in 1940 zal beslist worden of het herzien behoort te worden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Het Departement van Koloniën.

In ,,Eigen Haard'' van 27 Juli besluit W. C. v. Meurs zijn artikelenreeks ,,Hoe wij geregeerd worden'' met het tweede gedeelte van zijn overzicht der werkzaamheden van het Departement van Koloniën. Ook nu weer zijn eenige kiekjes aan den tekst toegevoegd.

De Waterstaatsingenieur.

In het 1e Nr. van jaarg. 1918 van het orgaan der vereeniging van Waterstaatsingenieurs in Ned.-Indië, schrijft Ir. L. J. M. Feber eene verhandeling over ,,de Woningmarkt'', waarin de volgende onderwerpen worden behandeld. 1. De vraag op de woningmarkt in Europa. 2. De vraag op de Indische woningmarkt met betrekking tot Inlandsche woningen. 3. Id. met betrekking tot Europeesche woningen. 4. De verhouding van de woningbehoefte en het woningaanbod. 5. De woning voortbrenging en haar invloed op de woningmarkt. 6. Reguleering van de Europeesche woningmarkt. 7. Reguleering van de woningmarkt voor Inlandsche en kleine Europeesche woningen. 8. De bouwvereeniging en haar economische beteekenis.

Verder bevat dit Nr. nog eenige bijdragen naar aanleiding van een prijsvraag voor goedkoope woningen (opgenomen in het Dec. Nr.)

Indisch Tijdschrift voor Spoor- en Tramwegwezen.

Behalve een aantal bijdragen van zuiver technischen aard bevat de Januari-afl. van dit tijdschr. het vervolg van S. A. Reitsma's ,,Eenige bladzijden Indische spoorwegpolitiek. II. (Van particuliere tot staatsexploitatie). Hoofdstuk I. De eerste levensjaren van de N. I. S. M.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op Indië bevat de Juli-afl. slechts één bijdrage, n.l. het vierde verslag (12 Nov. 1917—4 Jan. 1918) van de geologische expeditie naar Ceram, door Dr. L. Rutten (met kaart van Midden-Ceram). — Verder vindt men in de rubriek Literatuur eenige besprekingen van bijdragen in buitenlandsche en hollandsche periodieken, welke op de geologie van den Ind. Archipel betrekking hebben.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 30: IJzererts in Nederlandsch-Indië, door Wouter Cool. (Schr. bespreekt de verrassende ontdekking van reusachtige velden van ijzererts in Midden-Celebes en wijst er op dat het aanbeveling verdient om niet het erts uit te voeren, doch het zoo dicht mogelijk bij de vindplaats in ruw-ijzer gietelingen om te zetten. Uit den aard der zaak zullen hierbij tal van moeilijkheden te overwinnen zijn, terwijl het vraagstuk der arbeidskrachten evenmin eenvoudig is). — Verder bevat dit Nr. o.m.: Plantkunde van het suikerriet, door Dr. J. M. Geerts; besproken door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Het brandstofvraagstuk in Ned.-Indië, door L. C. Admiraal. — Het steenkolen-vraagstuk in Ned.-Indië, door M. A. J. Kelling; besproken door N. Wing Easton. — Het doppen der aardnoten, door A. D. — Bataviasche Vereeniging voor den Rubberhandel (vervolg). — De overzeesche handel en de oorlog, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Ir. Abendanon en het in Midden-Celebes gevonden ijzererts.

In het hierboven genoemde artikel van Wouter Cool geeft deze ook een korte uiteenzetting van de wijze waarop men tot de ontdekking is gekomen van de reusachtige hoeveelheden ijzererts in Midden-Celebes. Zijne voorstelling luidt:

,,,,Uitgegaan om nikkel te vinden en teruggekeerd met de zakken vol ijzer'', zoo zou men het resultaat kunnen noemen van den tocht, op last van het Mijnwezen door enkele van zijne ingenieurs verricht naar de landstreek ten Oosten van Malili, kampong aan de rivier van gelijken naam en gelegen nabij de Oesoebaai in den Noord-Oostelijken hoek van de golf van Boni (Celebes).

De mijn-ingenieur Abendanon, bekend om zijn studie over de geologische formaties van het eiland Celebes en veel bestreden in zijne opvattingen dienaangaande, heeft geruimen tijd geleden de aandacht gevestigd op de omstandigheid dat in de omgeving van Malili eene rijke afzetting van nikkelertsen verwacht kon worden, op welk bericht het mijnwezen besloot deze aangelegenheid in studie te nemen.

In het midden van verleden jaar togen naar bedoelde streek een drietal ingenieurs, die ook werkelijk de nikkelverbindingen in exploiteerbare hoeveelheden aantroffen, maar tegelijkertijd reusachtige velden ontdekten van uitnemend ijzererts, waarvan dat bij Larona, stroomopwaarts aan de Malili-rivier gelegen, naar schatting alleen reeds 300 millioen ton bevatte............

Vraagt men of het vinden van de ijzerertsvelden op zich zelf een groote verrassing baarde, dan moet erkend worden, dat reeds jaren en jaren van uit de landen ten Oosten van Malili het zoogenaamde Pamorstaal, hetwelk voor het smeden van krissen benut wordt, werd uitgevoerd, en dat dit staal een goede reputatie genoot, juist door zijn nikkelpercentage. Op de overzichtskaart van het eiland Celebes, in 1909 door de Topografische inrichting te Weltevreden gepubliceerd, wordt in de nabijheid van het Towoeti-meer door een speciaal teeken aangegeven ,,vindplaats van ijzererts''; het nieuwe in de ontdekking is dan ook slechts dat zulke reusachtige hoeveelheden van uitnemende kwaliteit in zoodanige gunstige omstandigheden werden aangetroffen.

Op het bovenstaande wordt door ons de speciale aandacht gevestigd omdat hier eene voorstelling van zaken wordt gegeven waarbij de ingenieur Abendanon slechts een zeer ondergeschikte rol wordt toebedeeld in deze hoogst belangrijke aangelegenheid.

Toch wisten we niet beter of het was juist de heer Abendanon die hier de hoofdrol speelde, die het eerst de aanwezigheid — in exploitabele hoeveelheden — van ijzerertsen en de eventueele aanwezigheid van nikkelertsen in het Verbeekgebergte heeft geconstateerd en aangedrongen op een onderzoek van gouvernementswege.

Zoo wees bijv. de heer G. P. Rouffaer onlangs in een ingezonden stuk in de Nieuwe Rotterd. Courant er op (zie Tijdschr. v. Econ. Geogr. 1918, bl. 228) ,,dat de geruchtmakende berichten van gevonden ijzererts voor hen, die hier te lande op de hoogte konden blijven, geenszins nieuw waren omdat de ontdekking der ijzerertslagen in het bovenland der havenplaats Malili reeds in 1909 gedaan was door den heer E. C. Abendanon. En

dit is juist: zijn boek over Midden-Celebes [1]) geeft uitvoerig aan, welke delfstoffen hier zeker en waarschijnlijk gevonden worden en het is van beteekenis, dat het gouvernement niet is blijven volharden in de aanvankelijke afwijzing der technische autoriteiten van Ned.-Indië, maar een onderzoek heeft doen instellen, waaruit de deugdelijkheid der waarnemingen en argumenten bleek. Den heer Abendanon komt de eer toe, dien rijkdom het eerst te hebben ontdekt."

Govert Cnoll.

In de jongste afl. van het Tijdschrift voor Geschiedenis, Land- en Volkenkunde, geeft A. K. A. Gijsberti Hodenpijl het vervolg van zijn op archief-studie berustende beschouwingen over Govert Cnoll, commandeur en oppergezaghebber ter Oostkust van Java 1705-1709, speciaal diens militaire verrichtingen bij den zgn. Javaanschen successie-oorlog.

Zendingsperiodieken.

N e d e r l. Z e n d i n g s b o d e. Het Nr. van 25 Juli bevat het slot van J. P. van der Bruggen's ,,Taboe en taal" en de voortzetting der reisherinneringen uit Ned. Oost-Indië, van Mr. J. W. Flieringa (Een Bataksch bruiloftsmaal (vervolg); Een bezoek aan Boeloeh Awar.

D e R ij n s c h e z e n d i n g Juli 1918. Overzicht van den stand van het werk der Rijnsche Zending in de Bataklanden, hoofdzakelijk over het jaar 1917.

D e K a t h o l i e k e M i s s i ë n Afl. 9. Jaarbericht (over 1917) der missie op de kleine Soenda-eilanden, door Pr. P. Noyen.

A l l g e m e i n e M i s s i o n s-Z e i t s c h r i f t. Juli 1918. Bevat een levensbericht van zendeling L. Nommensen (overleden in de Bataklanden den 28en Mei j.l.), door J. Warneck.

De kweekschool te Makasser.

In het 20-Juli-Nr. van het Marineblad wijdt F. de Boer nog een enkel woord aan de kweekschool voor inlandsche schepelingen te Makassar, waaruit blijkt, dat verschillende grieven van de Menadoneesche (christen) leerlingen thans opgeheven zijn.

De Cultuur van Hevea.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen een geïllustreerd boekwerk over de cultuur van hevea, zooals die in onze Oost-Indische bezittingen gedreven wordt, samengesteld door C. J. J. van Kempen, oud-administrateur van het land Bolang.

De schr. behandelt slechts deze caoutchouc-soort, omdat zij zich in de laatste jaren meer en meer uitbreidt in onze koloniën (de uitbreiding is van zulk een omvang dat veel meer ondernemingen in exploitatie worden gebracht voor de hevea- dan voor eenige andere cultuur, als thee, koffie en kina). Ficus elastica, Manihot Glaziovii en Castilloa elastica worden daarentegen zoo goed als niet meer aangeplant.

Schr. vertrouwt, dat het boek niet alleen door deskundigen zal worden gelezen, maar ook door allen, die bij de rubber-cultuur geïnteresseerd zijn.

Korintji.

Het Nr. van 20 April van ,,De Reflector" bevat een geïllustreerd artikel van ,,Han" over het landschap Korintji (Zuid-Sumatra) waarvan het natuurschoon, het klimaat, de vruchtbaarheid enz. door den schr. ten zeerste geroemd worden. Schr. klaagt echter over het gemis aan goede wegen; plannen om ze aan te leggen zijn er al lang, maar wanneer zal er eens met kracht aan begonnen worden? De grond is uitstekend en voor ondernemingen zijn er werkkrachten genoeg, maar er zijn helaas geen afvoerwegen.

Oostkust van Sumatra-Instituut.

Evenals ten vorige jare heeft de archivaris van het Oostkust van Sumatra-Instituut, de heer W. H. M. Schadée, een ,,Kroniek" geschreven (druk van J. H. de Bussy te Amsterdam), waarin het belangrijkste wat omtrent het openbare leven over het jaar 1917 ter Oostkust te vermelden viel, is bijeengebracht.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van No. 17: Javanen, door N. (vervolg). — Indische vruchten. — Java's verleden, door Walbeehm. — Van den anderen oever, door Ns. — Atjehsche borduurkunst.

Visscherij op de Trobiand-eilanden.

In het Juni-Nr. van ,,Man. A record of anthropological Science" een artikel van B. Malinowski over het visschen der bewoners van de Trobriand-eilanden (Britsch Nieuw-Guinea), waarin niet alleen verschillende manieren van vischvangst worden beschreven, maar ook melding wordt gemaakt van daarmede samenhangende bijgeloovige gebruiken (taboo), legenden, enz.

[1]) E. C. Abendanon. Geologische en geografische doorkruisingen van Midden-Celebes. 1909—1910. 4 dln. met atlas. (Leiden, E. J. Brill.)

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; Weekblad voor Indië, De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Velperbinnensingel 7, Arnhem. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde. (In het bezit van aktes in beide vakken).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

I. *a.* Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*